

Lastensuojelun asiakasvanhempien kokemuskumppanuus – Onnistumisia ja oppeja

PÄÄLÖYDÖKSET

- Asiakasvanhemmat saavat kokemuskumppaneilta luotettavampaa tietoa lastensuojelusta kuin verkkomaailmasta. Kokemuskumppanuus lisää asiakasvanhempien luottamusta lastensuojeluun. Kokemuskumppanit ovat antaneet korvaamatonta tukea erityislasten vanhemmille
- Ammatillaiset tiedostavat, että kokemuskumppani voi estää lastensuojelutilannetta riitautumasta. Kiire estää ammatillaisia edistämästä kokemuskumppanuutta.
- Kokemuskumppanit pitävät tekemäänsä työtä merkityksellisenä, koska he saavat käyttää omaa kokemustaan tukiessaan asiakasvanhempia. On tärkeää, että kokemuskumppani on käsitellyt omia lastensuojelun kokemuksia riittävästi.

Lastensuojelussa asiakasvanhemmat toimivat vielä melko harvoin kokemusasiantuntijoina. Asiakaslasten ja -nuorten kokemusasiantuntijuus rantautui lastensuojeluun 2010-luvun taitteessa. Nyt, reilu kymmenen vuotta myöhemmin, nuoria kokemusasiantuntijoita työskentelee lastensuojelussa enemmän kuin koskaan aiemmin. (Kaijainen ym. 2022, 16–18.) Toivomme näkevämme saman kehityskaaren asiakasvanhempien kokemusosaamisen suhteen.

Kokemusasiantuntijuutta on Suomessa kehitetty 2000-luvun alusta alkaen (Hirschovits-Gerz ym. 2019, 10). STEA-rahoitteinen Asiakkaasta kumppaniksi -hanke on vienyt lastensuojelun asiakasvanhempien kokemusosaamista lastensuojelujärjestelmään 2020 alkaen Varsinais-Suomen alueella. Samaa työtä käynnisti samaan aikaan, myös STEA-rahoituksella, Suomen kasvatusta ja perheneuvontaliitto Kasper ry:n Vanhemman ääni lastensuojeluun -hanke. Lastensuojelun asiakasvanhempien osallistumisen juuret löytyvät muun muassa New Yorkista, jossa järjestöt ovat kouluttaneet 2000-luvun alusta alkaen lastensuojelun läpikäyneistä vanhemmista vertaistukijoita ja kokemusasiantuntijoita (*parent advocate*)¹. Asiakkaasta kumppaniksi -kehittämishankkeessa toimivat asiakasvanhemmat ja ammatillaiset valitsivat toimintaa kuvaavaksi nimikkeeksi kokemuskumppanuuden.

Elokuuhun 2022 mennessä 44 vanhempaa on koulutettu kokemuskumppaneiksi. Heistä 33 toimii kokemuskumppanina. Suurimmalla osalla kokemuskumppaneista on omaa kokemusta lastensuojelun asiakasvanhemmuudesta ja muutamalla heistä kokemusta sosiaalihuoltolain mukaisista perheille kohdennetuista palveluista. Heillä kaikilla on kehittämishankkeita lastensuojeluun ja luottamus siihen, että kokemuskumppanuus tekee lastensuojelusta tuloksellisempaa.

Kokemuskumppanin tehtävät

Asiakkaasta kumppaniksi -kehittämishankkeessa koulutetut kokemuskumppanit toimivat asiakasvanhempien vertaistukena, selvittävät tarvittaessa ammatillisten kieltä vanhemmille ja auttavat asiakasta ilmaisemaan toiveitaan ja tunteitaan ammatilliselle. He kehittävät palveluja ja palvelupolkuja lastensuojelun yksiköissä ja vaikuttavat muuttaakseen sellaisia lastensuojelun institutionaalisia käytäntöjä, joiden tulkitsevat haittaavan lastensuojelun vanhempien asiakkuutta. Kokemuskumppanit osallistuvat julkiseen keskusteluun, erityisesti silloin, kun kyse on yhteiskunnan asenteista lastensuojelua tai sen asiakasvanhempia kohtaan, tai silloin, kun he pyrkivät herättämään keskustelua lastensuojelupalveluihin ja lastensuojelulakiin liittyvistä muutostarpeista. (Rosenberg 2021.)

Kokemuskumppanuus tukee lastensuojelun asiakkuutta

Kuvailemme asiakasvanhempien, kokemuskumppanien ja ammatillisten haastattelujen analyysin perusteella kokemuskumppanuuden hyötyjä, jotka rakentavat turvallista lapsuutta, kannattelevat vanhemmuutta vaikeuksien keskellä ja tukevat lastensuojelun asiakkuutta. Kuvailemme myös kokemusosaamiseen liittyviä huolia.

Jäsensimme kuvailevan analyysin löydökset kokemuskumppanuuden hyödyistä kahdeksi kokonaisuudeksi. Kokemuskumppanuus lisää luottamusta lastensuojeluun sekä ylläpitää

¹ Parent advocacy on vähentänyt huostaanottojen määrää New Yorkissa. (Lalayants, 2021, 2).

Anna-Maria Isola

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Sanna Saarto

Asiakkaasta kumppaniksi -hanke

Katri Inkinen

Asiakkaasta kumppaniksi -hanke
Perhekuntoutuskeskus Lauste

Minttu Kallio

Asiakkaasta kumppaniksi -hanke,
Perhekuntoutuskeskus Lauste

”Tottakai mä tiedän pitkään työtä tehneenä, että aina voi tulla jotain vaikeuksia [kokemuksumppanin kanssa], mutta niinhän niitä voi tulla meidän ammattilaistenkin kanssa. Emme osaa aina toimia täysin oikealla tavalla. Sellaista kai tämä työ on, kun ihmisiä ollaan. Koska aina ei tiedetä, mikä on kenenkin paras ja mikä vaikutus milläkin on, niin toivoisin, että ihmisiä itseään kuunneltaisiin.” (Lainaus ammattilaiselta.)

ja vahvistaa osallisuuden kokemusta. Huolet liittyivät työn kuormittavuuteen, omien rajojen suojelemiseen ja oikean roolin löytämiseen sekä ammattilaisten että asiakkaiden tukemisessa.

Taulukko 1. Kuvailevan analyysin havainnot hyödyistä ja huolista

Haastatellut	Hyödyt	Huolet
Asiakasvanhemmat	Kannattelee vanhemmuutta; tukee erityislasten vanhemmuutta; tarjoaa stressinhallintaa ja turvaa vaikeissa tilanteissa; voi kohdata ihmisen ilman ongelman leimaa.	Kaikki vertaistarinat eivät kannattele tai vie eteenpäin. Hyvin alkanut kokemuksumppanisuhteus päättyi liian nopeasti.
Ammattilaiset	Estää tilanteen riitautumisen; auttaa muistamaan vanhemman näkökulman; tukee erityislasten vanhemmuutta	Pelko työn vaikeutumisesta (esim. jos kokemuksumppanit saavat aikaan vastarintaa lastensuojelua kohtaan); huoli rajattomista asiakkaista; asiakasvanhempien ja kokemuksumppanien kuormittuminen; asiakkaat eivät halua vertaissuhteita
Kokemusasiantuntijat	Sujuvoittaa lastensuojeluasiakkuutta; luottamus lisääntyy; kannattelee vanhemmuutta; tukee erityislasten vanhemmuutta; on vastavuoroista (esim. koska kokemuksumppani kokee merkityksellisyyttä)	Rajattomat asiakkaat; omien lastensuojelukokemusten käsittely kesken; jaksaminen; joskus kokemuksumppani on lastensuojelua vastaan

Kokemuksumppani lisää luottamusta lastensuojeluun

Kansainvälisesti verrattuna suomalaisten luottamus lastensuojeluun on kasvanut viimeisten vuosien aikana (Skivenes & Benbenishty 2022). Suomalainen lastensuojelujärjestelmä luokitellaan riski-, perhe- ja lapsikeskeisessä jaottelussa lapsikeskeiseksi (Gilbert ym. 2011). Vaikka väestötasolla lastensuojeluun luotetaan, lastensuojelun tilanteissa ja asiakassuhteissa vanhemmat kokevat usein voimattomuutta, leimautumista ja stressiä epätasapainoisesta valtasuhteesta ammattilaisten kanssa (Bekaert ym. 2021). Kokemuksumppanit ehdottivat, että lastensuojelussa olisi aikaisempaa enemmän panostettava koko perheen hyvinvointiin.

Lähes kaikki ammattilaiset kertoivat kokemuksumppanuuden lisänneen luottamusta lastensuojeluun. Eräässä tapauksessa kokemuksumppanin läsnäolo esti tilanteen kärjistymisen vastakkainasetteluksi. Toisessa tapauksessa kokemuksumppani rauhoitti tilannetta kertomalla asiakasvanhemmille huostaanoton prosessista sekä vanhempien roolista ja oikeuksista sijoituksen aikana. Hän onnistui valamaan oman tarinansa avulla toivoa vanhempiin. Lopulta siirtyä sijoituspaikkaan sujui mallikkaasti yhteistyössä vanhempien kanssa. ”Ajattelen, että sitä ei olisi missään tapauksessa saatu tehtyä ilman kokemuksumppania”, jälkimmäisen tapauksen ammattilainen arvioi jälkikäteen.

Eräällä kokemuksumppanilla oli vastaava onnistumisen kokemus. Hänen mukaansa tilanne olisi voinut mennä myös ”täysin metsään”, mutta asiat menivätkin ”niin hyvin kuin vain voi.” Näin hän kertoi:

Näin tutkimus tehtiin

Asiakasvanhempia haasteltiin 10, kokemuskumppaneita 9 ja ammattilaisia 7.

Haastattelut tallennettiin tai niistä tehtiin tarkat muistiinpanot. Keuruussa on noudatettu tietosuojasääntöjä. Aineistosta tehtiin toiminnan hyötyjä ja huolia kuvaileva sisällysanalyysi. Analyysi noudattelee löyhästi New Yorkissa parent advocacy -malleista tehtyä vaikutusten analyysiä (Tobis 2013).

Lainauksia on muokattu yleiskielelle. Esimerkkejä tai lainauksia on käytetty viiden ammattilaisen, kahdeksan asiakasvanhemman ja kuuden kokemuskumppanin haastatteluista.

Kirjoittamisessa on noudatettu yhteistutkijuiden periaatteita. Siihen osallistui tutkija Anna-Maria Isolan lisäksi kokemuskumppani Sanna Saarto ja Asiakkaasta kumppaniksi -hankkeen työntekijä Katri Inkinen ja pääällikkö Minttu Kallio. Ammattilaisten haastatteluaineiston keräsi Kirsi Tuomola (Tuomola 2022). Asiakasvanhempien ja kokemuskumppanien haastattelut keräsi Anna-Maria Isola.

Tutkimusta ovat rahoittaneet Euroopan sosiaalirahasto sekä sosiaali- ja terveysministeriö järjestöavustuksilla.

”Olin kysynyt eräältä äidiltä, saanko tehdä lastensuojeluilmoituksen. Luvan saatuaani soitin sosiaalipäivystykseen. Tiesin, että äidille osoitetut tukitoimet olivat olleet liian kevyet. Pohdimme tilannetta yhdessä, ammattilaiset, äiti ja minä. Ammattilaiset ja äiti päätyivät huostaanottoon. Sen jälkeen neuvottelimme tukitoimista. Perheen tuntien tiesin, että jotkin ehdotetuista tukitoimista olisivat vieneet tilannetta entistä pahempaan solmuun. Niiltä vältyttiin. Äiti sai tarvitsemansa tuen.”

Lastensuojelussa aikaa kuluu runsaasti yhteiseen tavoitteeseen motivoimiseen ja luottamukseen löytymiseen (ks. myös Bekaert ym. 2021). Jos ihminen on pelokas tai on kääntynyt sisäänpäin, hän ei uskaltaudu vuorovaikutukseen. Ammattilaiset havaitsivat kokemuskumppanin tukevan tällaisissa tilanteissa lastensuojelun asiakkuutta. Vaikka ammattilaiset vakuuttasivat useaan otteeseen asiakasvanhemmille, että asiat järjestyvät ja yhteys lapseen säilyy myös sijoituksen aikana, sanat valuvat usein kuuroille korville. Tilanne on kokonaan toinen, kun rinnalla on kokemuskumppani: ”Vakuutuin ja oivalsin sen, että suhde lapseen voi pysyä hyvänä, vaikka lapseni on sijoitettuna kodin ulkopuolelle”, yksi asiakasvanhemmista kuvaili sitä, mitä hyvää oli saanut kokemuskumppanuudesta.

Kokemuskumppanuus on kaiken kaikkiaan lisännyt luottamusta lastensuojeluun. ”Tosi monelle lastensuojelu on kirosana”, eräs haastatelluista kokemuskumppaneista tiivisti. Asiakasvanhempien mukaan lastensuojeluun liittyvät ennakkoluulot olivat kuitenkin vähitellen talttuneet. ”Kokemuskumppanuus on Suomen lastensuojelun etu, koska ryhmistä saa kokemukseen perustuvaa tietoa ja pääsee kärryille siitä, millaisia kaikenlaisia palveluja on tarjolla”, toinen asiakasvanhempi kiteytti. Kokemuskumppanilta saa verkkokeskusteluita luotettavampaa tietoa lastensuojelusta.

Kokemuskumppanuus vahvistaa osallisuutta

Lastensuojelun asiakasvanhemman kokema osallisuus tukee lastensuojelun tavoitteita turvallisesta lapsuudesta ja vanhemmuudesta. Osallisuuden kokemuksella tarkoitamme sitä, että ihminen pystyy vaikuttamaan vähintään omaan elämäänsä, tuntee kuuluvansa merkityksellisenä osana itselle tärkeisiin tai itseä koskettaviin kokonaisuuksiin. Osallisuuden kokemuksesta syntyy motivaatiota, näkymiä tulevaan ja suuntaa elämään. (Isola ym. 2021; Leemann ym. 2021.) Kokemuskumppanuus rakentaa osallisuuden edellytyksiä tilanteessa, jossa lastensuojelun asiakasvanhempi kokee osattomuutta oman perheensä asiassa (ks. myös Bekaert ym. 2021).

”Voi tuntua siltä, että lastensuojelussa ei hyväksytä ihmisiä sellaisina kuin he ovat, vaan heille asetetaan tietty ja vaativa muotti, johon on mahduttava. Voi tuntua, että määräysvalta siirtyy itsen ulkopuolelle”, yksi kokemuskumppaneista kuvaili lastensuojeluun liittyvän osattomuuden kokemuksen ydintä.

Lastensuojelun toimet keskittyvät ensisijaisesti lapseen, mikä on omiaan synnyttämään tunteen siitä, että perhe kokonaisuutena jätetään yksin. Vanhempien osattomuuden kokemus syvenee, jos ammattilaisten kieltä ei ymmärretä. Kriisiytynyt tilanne lukitsee voimavarat huolen ja ahdistuksen taakse.

Kaikki haastateltavat olivat ilokseen panneet merkille, että kun kokemuskumppani toimi vuorovaikutustilanteissa myös ammattilaisten ”kompassina” ja ”tulkkina”, asiakasvanhempi tuli paremmin näkyväksi ja sitä kautta kuulluksi. Osallisuus ei rakennu tyhjiössä eikä sitä voi liimata asiakasvanhempaan. Osallisuus rakentuu vastavuoroisesti silloin, kun suhteen osapuolilla vuorotellen jokin – oivallus, asenne tai tunne – liikahtaa. Tämä tuli konkreettisesti ilmaistua, kun ammattilainen muisteli kokemuskumppanin vakuuttavaa esiintymistä paneelikeskustelussa:

”Kokemuskumppanin läsnäolo muistuttaa aina vanhemman näkökulmasta. Niin ihan siihen se on tuonut lisävalaistusta. Hän [kokemuskumppani] oli todella asiantuntija kokemuksessaan. Se todella taas muistutti, että jaa, tuolta se polku tuntuu ja näyttää siltä toiselta [asiakkaan] puolelta koettuna.”

Kokemuskumppanuus tukee lastensuojelun asiakkuutta vahvistaessaan vanhemman osallisuutta ja vapauttaessaan siten voimavaroja perheyhteyden hoitamiseen. Näkymä

tulevaan hahmottuu, kun vanhempi saa kokemuksumppanista roolimallin ja suunnannäyttäjän. Kokemuksumppanilta voi myös saada rakennusaineita vanhemmuuden identiteettiin.

Kokemuksumppani rauhoittaa tilannetta. Osa haastatelluista asiakasvanhemmista tunnisti kimpaantuvansa herkästi ammattilaisen seurassa. Vanhempi oli saattanut olla varuillaan ja kokea ennakoiden osattomuutta siitä, että ammattilainen ei kuuntele, ymmärrä tai ”kohtaa minut vain paperilla”. Eräs asiakasvanhemmista pelkäsi ”tulevansa poljetuksi” kohtaamisissa ammattilaisten kanssa ja ”paineistuvansa asiakasmerkintöjen äärellä”. Asiakirjamerkinnot olivat niin lyhyitä ja tiiviitä, ettei niitä saanut yhdistettyä oman elämän tapahtumiin. Näin hän kertoi:

”Kirjauksista tulee niin helposti sellainen olo, että mitähän mä nyt taas oon tehnyt väärin. Kokemuksumppanini sitten selitti minulle, että asiat on pistettävä niin pieneen pakettiin, että sosiaalityöntekijät jaksavat niitä lukea. Ja palasipa hän kerran siihenkin, että minulta oli ehkä mennyt ohi ammattilaisen antama myönteinen palaute. Olin että aaaa, olipa hyvä, että otit sen esiin.”

Osallisuus lisääntyi myös, koska kokemuksumppanin kanssa ei ollut pelkoa ”tuomituksi tulemisesta” tai ”suurennuslasin alle joutumisesta”. Hänen kanssaan ”pystyi hengittämään” ja saattoi puhua asioista ”ihan tavallisesti eikä aina vain ongelmakeskeisesti”. Turvallisen lapsuuden ja vanhemmuuden rakentajaksi tämä kaikki muuttuu siksi, että osallisuutta kekevalle vanhemmalle avautui uusia näköaloja ja vaihtoehtoisia, lastensuojelun tavoitteiden mukaisia toimintatapoja.

Saman oli havainnut myös ammattilainen, joka muisteli jo päättyneen asiakassuhteen ihmisiä, jotka kuitenkin halusivat tavata työntekijänsä vielä kerran asiakassuhteen päätyttyä. He kertoivat kuulumisiaan ja siinä sivussa muistelivat, kuinka helppoa oli ollut puhua kokemuksumppanin kanssa, joka oli kokenut saman kuin he. Ammattilaiset, kokemusasiantuntijat ja asiakasvanhemmat tunnistivat kokemuksumppanin tuiki tärkeäksi avuksi erityisesti silloin, kun perheessä oli yksi tai useampi nepsy-lapsi, joiden vanhemmuudessa ammattilaiset eivät osanneet auttaa.

”Me voimme täydentää toinen toistemme työtä, me ammattilaisyöntekijät, jotka teemme työtä vähän eri tulokulmasta käsin ja sitten kokemuksumppanit, jotka tekevät työtä omasta kokemuksestaan käsin. Ainakin näiden asiakasvanhempien kertoman mukaan onnistuimme todella hyvin täydentämään toinen toisiamme.”

Kokemuksumppanuuteen liittyviin huoliin on etsitty ratkaisuja

Vähiten huolenaiheita ilmaisivat kokemuksumppanisuhteessa olleet asiakasvanhemmat. Tämä selittyy osittain aineiston valikoituneisuudella. Kokemuksumppanisuhteita on solmittu toistaiseksi vähän, mutta harvoja poikkeuksia lukuun ottamatta ne ovat olleet onnistuneita. Haastateltaviksi hakeutuneet asiakasvanhemmat olivat kokeneet kokemuksumppanuuden hyvin myönteisenä asiana elämässään.

Ammattilaiset esittivät eniten huolenaiheita. Asiakasvanhemman ja kokemuksumppanin välisiä suhteita oli aineiston keruuvaiheessa luotu vain kourallinen, joten huolenaiheet olivat pikemminkin ennakoivia kuin työn arjessa havaittuja. Kokemuksumppanit toivoivat, että kokemuksumppaniksi ryhtyvät olisivat riittävällä tavalla käsitelleet omat lastensuojelukokemuksensa ja että he eivät mustamaalaisi lastensuojelua. Useisiin haastatteluissa esiin tulleisiin huolenaiheisiin on Asiakkaasta kumppaniksi -kehittämishankkeessa jo vastattu.

Ammattilaiset arvelivat, että kokemuksumppanuuden leviämistä hidastaa ajan puute – ”muiden prosessien ohella meidän aikamme ei riitä siihen kokemuksumppanien ja asiakasvanhempien yhdistämiseen”. Jotta tieto kokemuksumppanuuden myönteisistä vaikutuksista saavuttaisi sosiaalihuollon ja lastensuojelun, on kokemuksumppaneiden ja heitä lähellä toimivien ihmisten ja instituutioiden punnokkaasti levitettävä sana onnistumisista.

Ammattilaiset olivat jokseenkin yllättyneitä siitä, että moni heidän asiakkaistaan ei ollut halunnut vertaissuhdetta, vaikka sitä oli tarjottu. Asiakasvanhempien ja kokemuksumppaneiden mielestä on tärkeää kertoa mahdollisuudesta, vaikka aika ei olisikaan juuri sillä hetkellä

Kokemuskumppanuutta juurrutetaan sähköiseen perhekeskukseen

Lastensuojelu kuuluu perhekeskusten sidosryhmäpalveluihin.

Perhekeskukset koostuvat verkostomaisesta, fyysisestä ja sähköisestä elementeistä. Sähköiseen perhekeskukseen ollaan ottamassa käyttöön perheille suunnattua omaperhe.fi-portaalia, joka kokoa yhteen lapsiperheille tarkoitettuja palveluita.

Kokemuskumppani-toiminta esitellään Suomi.fi -verkkopalvelun palvelutietovarannossa (PTV), josta kokemuskumppaneiden palvelut ovat kaikkien varsinaissuomalaisen asiakkaiden ja ammattilaisten löydettävissä ja hyödynnettävissä omaperhe.fi-portaalin kautta.

Sähköisen perhekeskuksen kautta tieto kokemuskumppanitoiminnasta on varhaisen vaiheen perhepalveluiden asiakkaiden ja ammattilaisten saavutettavissa.

sopiva kokemuskumppanisuhteen luomiseen. Ammattilaiset myös yksissä tuumin jakoivat käsityksen siitä, että kriisiytyneeseen, ja eritoten riitautuneeseen, tilanteeseen, jossa on jo monta uutta ammattilaista mukana, ei kannata tuoda enää kokemuskumppania. Tämä käsitys voi toki muuttua sitä mukaa, kun kokemuskumppanuus kehittyy ja kokemuskumppaneiden osaaminen syvenee.

Suurin pettymyksen aihe niin ammattilaisille, asiakasvanhemmille kuin kokemuskumppaneille oli se, että hyväksi havaittua vertaissuhdetta ei ollut jatkettu. Samoin pettymystä aiheutti se, että ammattilaiset eivät myöntäneet asiakasvanhemmalle kokemuskumppania. ”Toimintatapa on niin uusi, ettei siihen oikein osata tarttua”, eräs kokemuskumppaneista tulkitsi. Ilonaiheitakin oli: yksi asiakasvanhempä halusi jatkaa suhdetta kokemuskumppaniin, vaikka muutti eri paikkakunnalle, jossa sosiaalityöntekijät suostuivat solmimaan sopimuksen kokemuskumppanuussuhteen jatkamisesta uudella paikkakunnalla.

Kaikki vertaistuki ei ole hyväksi. Kokemuksista ei voi suoraan ottaa oppia ja siirtää omaan elämään. Jos vertainen on luonteeltaan kovin vahva, asiakasvanhempä voi kadottaa oman näkökulman, asiakasvanhempä pohti. Yksi kokemuskumppaneista pohti:

”Yritän oppia siihen, että suusta ei tulisi pelkkiä neuvoja, vaan osaisin puhua omasta kokemuksesta tavalla, joka ei ole neuvova. Ihmisellä, niin minullakin, tulee helposti tarve löytää ratkaisu asiakasvanhemmalle, vaikka sehän voi tehdä just enemmän hallaa.”

Kokemuskumppanuus vaatii yhteyttä omiin kokemuksiin ja niiden jäsentämistä. Koulutukseen sisältyy oman tarinan käsittely, jäsentäminen ja kertominen. Työskentely ei kuitenkaan jää koulutukseen. Kokemuskumppanit kertoivat, että kokemuskumppanuus on jatkuva oppimisprosessi. Kokemuskumppanikoulutukseen osallistuvilta odotetaan halua sitoutua omien kokemusten käsittelyyn ja jäsentämiseen tarinaksi. Siten pyritään ehkäisemään sitä, ettei lastensuojelun ammattilaisten suurin pelko käy toteen – se, että kokemuskumppani sulautuu asiakasvanhemman tarinaan ja asettuu lastensuojelua vastaan.

Johtopäätökset

Kokemuskumppanien toimintatapa sopii erityisesti systeemiseen työn malliin, jonka ytimessä on hyvässä hengessä tapahtuva ratkaisukeskeinen vuorovaikutus, jossa asiakasvanhemmat ja -lapset tulevat kuulluiksi. Systeemiseen työskentelyyn osallistuu usein iso moniammatillinen joukko (Aaltio & Isokurtio 2019). Kokemuskumppanin läsnäolo auttaa ammattilaisia muistamaan vanhemman näkökulman ja tukee tarvittaessa asiakasvanhempää.

Kokemuskumppaneista on hyviä kokemuksia myös lastensuojelun uusien työntekijöiden perehdyttäjinä. Tämä on käytäntö, joka ajan myötä lisäisi asiakasvanhempien osallisuutta lastensuojelun prosesseissa.

Kokemuskumppanuuden tuominen lastensuojeluun tarkoittaa kulttuurista muutosta eikä sen voi olettaa tapahtuvan nopeasti. Idea kokemuskumppanuudesta leviää, kun kokemuskumppanit kouluttavat sosiaalialan opiskelijoita, jotka myöhemmin vievät oppinsa työelämään.

Kokemuskumppanuus on hyvä ehkäisevän työn muoto. Kokemuskumppania olisi hyvä tarjota asiakkaalle silloin, kun sosiaalihuoltolain mukainen tai lastensuojeluilmoituksen jälkeen tehdyn palvelutarvearvion mukainen asiakkuus aloitetaan. Tämä olisi tärkeää myös Suomeen muualta muuttaneille vanhemmille, joille suomalainen järjestelmä on vielä tuntematon.

Kun sosiaalityöntekijät tulevat tietoisemmiksi kokemuskumppaneiden toiminnasta, he osaavat tarjota kokemuskumppanin tukea asiakasvanhemmalle ja saavat apua oman työskentelynsä tueksi. Asiakasvanhemmat voivat olla suoraan yhteydessä kokemuskumppaniin. Tämä tukee vanhemman vastuullista tehtävää perheensä asioissa.

Lähteet

Aaltio E & Isokuortti N. Systemisen lastensuojelun toimintamallin ydinelementit: Kuvaus asiakastason ydinelementeistä, tavoitteista ja toimintamekanismeista. THL Työpäpaperi. 2019; 33.

Bekaert S, Paavilainen E, Schecke H, Baldacchino A, Jouet E, Zabłocka-Żytka L, Bachi F, Bartoli F, Carrá G, Cioni R.M, Crocarno C, Appleton J.V. Family members' perspectives of child protection services, a metasynthesis of the literature. *Children and Youth Services Review* 2019; 128.

Gilbert N, Parton N, Skivenes M. Child protection systems: International trends and orientations. Oxford University Press. 2011.

Hirschovits-Gerz T, Sihvo S, Karjalainen J, Nurmela A. Kokemusasiantuntijuus Suomessa. Selvitys kokemusasiantuntijakoulutuksen ja -toiminnan käytännöistä. THL Työpäpaperi. 2019; 19.

Isola A-M, Virrankari L, Hiilamo, H. On social and psychological consequences of prolonged poverty. A longitudinal narrative study from Finland. *Journal of social and political psychology* 2021; 9(2), 654–670.

Kaijanen M, Liukkonen J, Nokireki K, Westlund O. Nuorten osallisuus ja kokemusasiantuntijuus lastensuojelussa ennen, nyt ja tulevaisuudessa. UP2US-hankkeen loppuraportti. Pesäpuu ry. 2022.

Lalayants M, Wyka K, Saitadze I. Outcomes of the parent advocacy initiative in child safety conferences: Placement and repeat maltreatment. *Children and Youth Services Review* 2021; 130.

Leemann L, Martelin T, Koskinen S, Härkänen T, Isola A-M. Development and psychometric evaluation of the experiences of social inclusion scale. *Journal of Human Development and Capabilities*. 2021; 23 (3), 400–424.

Rosenberg R. Kokemusasiantuntijuus lastensuojelun asiakasvanhempien voimaantumista ja osallisuutta tukemassa - Koulutettujen kokemuskumppaneiden näkemyksiä asiasta. Pro gradu -tutkielma. Turun yliopisto, Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta, Sosiaalitieteiden laitos, Sosiaalityö. 2021.

Skivenes M, Benbenishty R. Populations trust in the child protection system: A cross-country comparison of nine high-income jurisdictions. *Journal of European Social Policy*. 2022.

Tobis D. From pariah to partners. How parents and their allies changed New York City's child welfare system. Oxford University Press. 2013.

Tuomola K. Kokemuskumppani lastensuojelussa. Ammattilaisten kokemuksia vanhempien vertaistukipalvelusta. Pro gradu -tutkielma. Turun yliopisto, Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta, Sosiaalitieteiden laitos, Sosiaalityö. 2022.

Tutustu näihin

[Asiakkaasta kumppaniksi -toimintamalli – lastensuojelun asiakasvanhempien kokemustiedon hyödyntäminen lastensuojelun asiakastyössä ja kehittämisessä.](#)

[Lastensuojelun kokemuskumppanintarina \(Innokylä.fi\)](#)

Tämän julkaisun viite:

Isola A-M, Saarto S, Inkinen K, Kallio M (2022). Lastensuojelun asiakasvanhempien kokemuskumppanuus. Onnistumisia ja opiksi otettavaa. Tutkimuksesta tiivistä 42/2022. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

ISBN 978-952-343-934-4 (verkko)

ISSN 2323-5179 (verkko)

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-934-4>